

י"ט בטבת התשפ"ב
23 בדצמבר 2021

לכבוד
ועדת השרים לענייני חקיקה
ממשלת ישראל

שלום רב,

הנדון : התנגדות לטיוטת החוק למניעת הסתה ברשתות חברתיות, התשפ"ב-2021

אנו קוראים לוועדת השרים לענייני חקיקה שלא לאשר את טיוטת החוק למניעת הסתה ברשתות חברתיות, התשפ"ב-2021 ("טיוטת החוק") בנוסחו המקורי.

בתמצית, אנו סבורים כי לא ניתן להתעלם מהנוזקים הפוטנציאליים של תכנים המופצים ברשתות חברתיות ובמקרים קיצוניים אכן ראוי ומוצדק להפעיל את כוחה הכופה של המדינה על מנת להסיר תכנים או לתת סעדים אפקטיביים אחרים בנוגע לתכנים ברשתות חברתיות.

עם זאת, במדינה דמוקרטית התפיסה הבסיסית היא שראוי לתת משרעת רחבה לזכות לחופש ביטוי. גם בהינתן ההכרה בסכנות שתכנים פוגעניים עלולים לגרום, האפשרות ליצור מסגרת להסרתם איננה צריכה להוות תחליף להגשת כתבי אישום פליליים וגם לא לשיקול דעת של עורכים באתרי תוכן. לתפיסתנו, הצעת החוק איננה מתמודדת עם אתגרים אלה בצורה דמוקרטית, היא רחבה למעלה מן הצורך, ופותחת פתח – מהותי ופרוצדורלי – לצנזורה שלטונית.

הצעת החוק פוגעת בצורה בלתי מידתית בזכות לחופש ביטוי בכך שהיא יוצרת מהלך חסר תקדים בהיקפו של מתן אפשרות לרשויות המדינה לדרוש הסרה של פרסומים מרשת האינטרנט (כאמור בסעיף 2 להצעת החוק) וכן חסימה או הסרת עותקים של פרסומים אלה שפורסמו ברשת האינטרנט לפני מתן הצו או בתוך שישה חודשים מיום שניתן (כאמור בסעיף 5 להצעת החוק). הצעת החוק עוסקת בפרסום שלדעתנו של שופט מהווה עבירה פלילית כלשהי, כולל עבירות שנוגעות לביטוי פוליטי. היא חורגת מנוסחאות האיזון המקובלות להגבלת ביטוי במשפט הישראלי והיא גם מאפשרת לדרוש הסרת תכנים במעמד צד אחד ותוך שימוש בראיות חסויות.

הצעת החוק מאפשרת הסרת תכנים גם מאתרי תוכן ממוסדים, דוגמת עיתונים – ישראלים וזרים, ולא רק מאתרי תוכן גולשים דוגמת רשתות חברתיות, ובכך היא למעשה מהווה תחליף לפקודת העיתונות המנדטורית שאינה זכורה לטוב. זהו הסדר ברמת חודרנות שאינה קיים באף מדינה אחרת בעולם הדמוקרטי.

בנוסף, ההצעה איננה אפקטיבית מפני שסדרי הזמנים והתהליך שהיא מציעה שמצויים בה (אישור יועמ"ש, ארבעים ושמונה שעות) אינם רלבנטיים למציאות הדיגיטלית.

להלן נפרט את הבסיס לעמדתנו והשינויים הנדרשים. נשמח לעמוד לרשותכם בכל הבהרה נוספת שתידרש.

בברכה ובכבוד רב,

ד"ר אסף וינר
ראש תחום רגולציה ומדיניות
איגוד האינטרנט הישראלי (ע"ר)

ד"ר תהילה שוורץ-אלטשולר
עמיתה בכירה וראש התוכנית
לדמוקרטיה בעידן המידע
המכון הישראלי לדמוקרטיה

א. מיפוי האינטרסים הציבוריים ביחס לרשתות חברתיות

המהפכה הדיגיטלית היא מהפכה בסדר גודל היסטורי, שיתרונותיה ברורים: כל מידע יכול להגיע אלינו בקלות, ללא צנזורה וללא תיווך של מישהו "מלמעלה". הדבר מוביל לשיח ציבורי מסוג חדש ולהתארגנויות חברתיות לצורך מימוש מטרות נפלאות. אבל, במקביל, הולכים ומתבררים גם החסרונות. למשל:

- כללי השיח וגבולות חופש הביטוי ברשתות החברתיות לא נקבעים על ידי המדינה אלא על ידי חברות מסחריות בינלאומיות, שאינן תמיד מבינות את תנאי הארץ ותושביה, ושאינן הכללים על ידן נעשית לרוב באופן לא מספק, בלא הנמקה וללא שקיפות מספקת.
- יצר לב האדם רע מנעוריו, אבל עוד יותר כאשר הוא פועל מול "מכונה". מול המקלדת קל להביע דעות פוגעניות, גזעניות ושונאות זרים ולשתף הלאה דעות מרושעות, שנאה ורוע שכתבו אחרים, להפיץ תמונות מיניות הפוגעות בפרטיות, להתחזות לאחרים למטרות פגיעה בהם ועוד.
- על בסיס האלגוריתמיקה של הרשתות החברתיות מתפתחת תעשייה של "פייק", הכוללת חשבונות מזויפים, מקלות מדידה מזויפים (לייקים, שיתופים וכד), בוטים, רשתות השפעה – המיועדים ליצור מניפולציה על המשתמשים למטרות מסחריות, פוליטיות או למטרות השפעה זרה וקייטוב חברתי.

על רקע זה, ככל שחולף הזמן והולכים ומתבררים הנזקים של העולם הדיגיטלי, מתבהר גם שישנם מקרים קיצוניים שבהם נכון, ראוי ומוצדק להסיר תכנים או לתת סעדים בנוגע לתכנים ברשתות החברתיות באופן מהיר ככל האפשר.

עם זאת, במדינה דמוקרטית התפיסה הבסיסית היא שראוי לתת משרעת רחבה ביותר לזכות לחופש ביטוי. גם בהינתן ההכרה בסכנות שתכנים פוגעניים עלולים לגרום, האפשרות ליצור מסגרת להסרתם איננה צריכה להוות תחליף להגשת כתבי אישום פליליים וגם לא לשיקול דעת של עורכים באתרי תוכן. לתפיסתנו, הצעת החוק איננה מתמודדת עם אתגרים אלה בצורה דמוקרטית, היא רחבה למעלה מן הצורך, ופותחת פתח – מהותי ופרוצדורלי – לצנזורה שלטונית. זהו הסדר ברמת חודרנות שאינה קיים באף מדינה אחרת בעולם הדמוקרטי. אבל יותר מכל, ההצעה איננה אפקטיבית מפני שסדרי הזמנים והתהליך שהיא מציעה שמצויים בה (אישור יועמ"ש, ארבעים ושמונה שעות) אינם רלבנטיים למציאות הדיגיטלית.

בעיקרם של דברים, טיוטת החוק בנוסחה הנוכחי מסכנת את חופש הביטוי והדעה של הציבור הישראלי – מכל קצוות הקשת הפוליטית – ומאפשרת צנזורה והגבלת ביטוי הגבלת ביטוי חסרות תקדים.

אמת, הזכות לחופש הביטוי איננה זכות בלתי מוגבלת וזכויות אדם בכלל אינן מרשם להתאבדות לאומית. ואולם, קלות הפגיעה בזכות לחופש ביטוי הובילה את התיאוריה החוקתית וגם את בתי המשפט לתמוך בכך שיש להגביל את הזכות לביטוי, ככל שניתן, רק באמצעות ענישה מאוחרת על אמירת הביטוי ולא באמצעות צנזורה. העובדה שביטוי מסוים נחזה להיות עבירה פלילית לא בהכרח מאיינת את חשיבותו לשיח הציבורי.

ב. בחינת תכלית החקיקה

דברי ההסבר להצעת החוק קובעים כי "יש המנצלים את רשת האינטרנט לביצוע עבירות כגון: פרסום דברי הסתה לאלימות או לטרור, עבירות מין, פרסומים שיש בהם פגיעה שאינה מוצדקת בפרטיותו של אדם, ועוד". מיד לאחר מכן נכתב כי "בעת האחרונה קיימת מגמה עולמית של עלייה בהיקף השימוש באינטרנט לצורך פרסום תכנים מזיקים. מגמה זו הובילה, בין השאר, לעלייה ברף האלימות ובהסתה לטרור במדינות שונות בעולם". ולאחר מכן מדובר על "פרסומים מזיקים" ועל העובדה שמאפייני האינטרנט – כמו זמינות, מהירות, נגישות, תפוצה וגלובליות – יוצרים פגיעה אפשרית בביטחוננו של אדם, בביטחון הציבור או בביטחון המדינה.

הצעת החוק ממשיכה וקובעת כי עניינה הוא "ביצירת כלי נוסף שימש את גורמי האכיפה בהתמודדות עם התופעה", אך סותמת מלפרש באיזו תופעה מדובר. כעולה מן הדברים, מטרתו של החוק היא להרחיב את פרישתו מעבר לשיקולי הסתה לאלימות או לטרור – אל ביטויים פוליטיים שונים, הנכתבים ומתפרסמים על ידי אזרחי מדינת ישראל, והעשויים להיתפס ככאלה המסכנים את "בטחון הציבור". בטחון הציבור, בתורו, יכול להתפרש כניסיון לקעקע את אמון הציבור בשירות הציבורי או התנגדות נחרצת לשלטון מסויים.

דברים אלו נמצאים במתח חזיתי מול העיקרון הבסיסי של חברה חופשית לפיה הגבלות נרחבות על ביטוי פוליטי או אזרחי יוצרות כר פורה למשטר של אפלה, הפועל רחוק מעיניו של הפרט, ורחוק גם מן העין הציבורית. בלא חופש ביטוי פוליטי, נעלם גם חופש הביטוי בתחומי החיים האחרים, התרבות והיצירה האנושית נבלמים, ההגות והמחשבה קופאים, והקידמה האנושית נעצרת. יחד עימם נעלמת יכולתו של הפרט לפתח את כשרונותיו, ולהגשים את עצמיותו; זרימת המידע והאינפורמציה על מהלכיו של השלטון, שהם תנאי הכרחי לקיום ביקורת ציבורית על המשטר, משתתקת.

חובה לזכור כי עצם העובדה שמדובר בהחלטה של שופט ולא של פקיד, איננה בהכרח ערובה לאי פגיעה בזכויות האדם. שימוש לרעה בהליך משפטי, ולמצער שימוש מיותר בהליך כזה, כשמדובר בביטויים המכוונים נגד נציגי השלטון, אינו מופרך כשלעיתים הגורמים האמונים על האכיפה הם בעלי השפעה. ניסיון העבר מלמד כי החשש לא נותר תמיד תיאורטי גרידא.

בנוסף, התפיסה לפיה כדאי ליצור מערכת "הכל כלול" בהצעת החוק (בריונות רשת, העלבת עובד ציבור, ביטויי שנאה, המרדה וגם הסתה לאלימות ולטרור) היא תפיסה שגויה. מדובר בסוגים שונים של עבריינות, ברמות סיכון שונות של התממשות מעשים כתוצאה מן הביטויים, בקהלי יעד שונים ובאיזונים שונים בין אינטרסים. גם בחוק הפלילי המסורתי אין עירוב בין סוגים אלה של עבירות ואין סיבה לעשות זאת כאן.

ג. היעדר מידתיות של תזכיר החוק

סעיף 2 להצעת החוק קובע שני תנאים מצטברים שבהתקיימם יוסמך בית המשפט לתת צו להסרת תוכן מרשת האינטרנט. התנאי הראשון הוא שהשופט שוכנע שפרסום התוכן מהווה מעשה שהוא עבירה פלילית. התנאי השני - שהמשך הפרסום יוצר אפשרות ממשיכה לפגיעה בביטחוננו של אדם, בביטחון הציבור או בביטחון המדינה. באשר לתנאי הראשון, דברי ההסבר מוסיפים ומבהירים כי אין מדובר בדרישה להוכחת כל יסודות העבירה ברף ובדרכי ההוכחה הנדרשים בהליך פלילי.

כלומר, הצעת החוק למעשה מבקשת להקנות לבית משפט מחוזי את הסמכות לקבוע שנעברה עבירה פלילית וזאת ללא ראיות וסדרי דין הנדרשים בהליך פלילי, ולעתים במעמד צד אחד. אם בית משפט מחוזי יכול להכריז על מעשה מסויים כעל מעשה פלילי, ואף לקבוע שיש לדבר השלכות (כגון צנזורה על ביטוי), מדוע בכלל יש צורך בסדר הדין הפלילי? הבה ניקח כל מעשה לא ראוי אל בית המשפט המחוזי ונאפשר לו "להשתכנע" כי מדובר במעשה שהוא עבירה פלילית!

הכרעה האם מעשה מסויים מהווה עבירה, בייחוד כאשר מדובר בעבירות מגבילות ביטוי – היא מורכבת. די אם נזכיר את הדיונים הארוכים שניהלו ערכאות שונות בשאלות של הגדרת עבירות ביטוי שונות (כגון הסתה לגזענות או הסתה לאלימות וכמובן העלבת עובד ציבור) ונוכל בנקל להבין כי לא הגיוני ולא חוקתי, להעניק לשופט מחוזי סמכות להכריע מה נחשב עבירה פלילית ומה לא וזאת במהירות וללא כל עמידה ברמת ההוכחה הנדרשת במשפט פלילי. בייחוד כאשר מדובר בביטויים בעלי אופי פוליטי, קבע לא אחת בית המשפט העליון בישראל כי יש לפרש עבירות מגבילות ביטוי בצורה מצמצמת ביותר.

יתרה מזאת, הצעת החוק מבקשת להסמיך את בית המשפט לתת צו להסיר מידע או להסיר קישורים אל מידע שלא נקבע מפורשות שהוא מידע בלתי חוקי כשלעצמו ושנמצא ברשת האינטרנט. נסביר: בשום שלב לא עולה מהצעת החוק כי הפרסום יהפוך להיות בלתי חוקי או שבית המשפט יכריז על הפרסום ככזה. ראשית, משום שגם אם לדעת בית המשפט הפרסום מהווה עבירה פלילית, מכל מקום הוא איננו פרסום שבית משפט העוסק בעניינים פליליים הרשיע את מפרסמו בדין. שנית, גם פרסום שמפרסמו הועמד לדין פלילי ואף הורשע, אינו בהכרח הופך לפרסום שאינו מוגן עוד על בסיס הזכות לחופש ביטוי. הצעת החוק למעשה מבקשת להסמיך את בתי המשפט לדרוש ממפעילי אתרי אינטרנט וממנועי חיפוש להסיר מידע חוקי או קישורים למידע חוקי. הבנה אחרת, לפיה עצם קביעתו של בית המשפט כי הפרסום נחזה להיות עבירה פלילית וכי הוא עלול לסכן אינטרסים ציבוריים, הופכת את הפרסום לבלתי חוקי – היא בעייתית אפילו יותר.

באשר לתנאי השני, הצעת החוק קובעת כי יש להשתכנע שהמשך הפרסום יצור אפשרות ממשית לפגיעה בביטחוננו של אדם, ביטחון הציבור או בביטחון המדינה, נוסחת האיזון המבוטאת בהצעת החוק חורגת מנוסחת האיזון המקובלת במשפט החוקתי הישראלי במקרים של צנזורה על ביטוי והתנגשות בין הזכות לחופש ביטוי לבין אינטרסים ציבוריים, חשובים ככל שיהיו. עוד מקדמא דנא נקבע בפסק הדין בעניין "קול העם" כי ניתן לצנזר מידע רק בהתקיים וודאות קרובה לפגיעה חמורה באינטרס ציבורי. אם, כדברי ההסבר להצעת החוק, מטרת החוק היא מניעת סיכון עתידי ולא ענישה פלילית, ואם כפי שנכתב בדברי ההסבר "הכוונה היא לפרסומים שהסיכון הנשקף מהם אינו סיכון עקיף ותאורטי, סיכון בעלמא", לא ברורה הקביעה בסעיף 2 להצעת החוק כי ניתן להסיר מידע כאשר נראה לבית המשפט שיש בהמשך פרסום התוכן כדי "לסכן באופן ממש"י. מדובר למעשה בשינוי האיזון החוקתי הקיים היום במדינת ישראל.

אם כך הדבר – הצעת החוק פוגעת באופן כפול בזכות לחופש ביטוי. הן בכך שהיא פוטרת מן הצורך ברמת הוכחה פלילית רגילה, הן בכך שהיא בוחרת בנוסחת איזון שאינה מקובלת במשפט החוקתי הישראלי. אין כל סיבה להניח ששופט בית משפט מחוזי, ללא סדרי דין פליליים, יהיה טוב מכל פקיד בהקשר זה.

ד. הפרוצדורה בהצעת החוק פוגעת בזכות להליך הוגן

אף שסעיפים 3(א) ו-1(ב) להצעת החוק קובעים כי ככלל יוזמנו לדיון בהסרת תכנים - מפרסם התוכן, הבעלים, המנהל או המפעיל של אתר האינטרנט שבו פורסם התוכן האמור, הצעת החוק מאפשרת בצורה קלה לבית המשפט לתת צו הסרה במעמד צד אחד. כלומר, החוק יאפשר בעתיד לרשויות האכיפה לפנות לבתי משפט בטיעון שביטוי מסוים הוא עבירה פלילית, ללא הוכחה ברמה הנדרשת בפלילים שאכן מדובר בכזאת, ולהסיר את ההתבטאויות האלה מרשת האינטרנט – והכל במעמד צד אחד וללא צורך בנימוקים שיירשמו לשם כך.

לא זו אף זו, סעיף 7 מאפשר לקבל החלטה גם על סמך ראיות שאינן קבילות במשפט, וסעיפים 10-11 מאפשרים לקבל החלטה על סמך מידע חסוי, ואם המידע החסוי התגלה – לדרוש מבית המשפט לא להתחשב בו. גם אם יש היגיון בסעיף זה ככל שהמדובר בהסתה לטרור, מכל מקום הוא בוודאי אינו מתאים כשמדובר בהקשרים של עבירות מגבילות ביטוי מסוג אחר ובפגיעה בבטחון הציבור ולא בבטחוןו של אדם או בבטחון המדינה.

בהתאם לסעיף 2(ה) נדרש אישור בכתב של היועץ המשפטי לממשלה או מי שהסמיך לצורך כך כדי להגיש בקשת הסרת תוכן. לכאורה, עניין ראוי בהתחשב בפגיעה הקשה בחופש הביטוי ובדרישה הקיימת לקבל אישור זה לצורך הגשת כתבי אישום בעבירות מגבילות ביטוי. עם זאת, יש בכך כדי לחדד את הפרדוקסליות של ההצעה: אם כל כוונתה למנוע מצב של התפשטות ביטוי מסויים במהירות האפשרית, ולכן יש צורך בכלי מנהלי ואי אפשר להסתפק בכלי הפלילי הרגיל, הרי שהדרישה לקבל אישור היועץ המשפטי לממשלה הכרחית תאט את התהליך ותהפוך את הסיטואציה של דרישת הסרת התוכן שעה שהוא כבר נפוץ במרחבים הדיגיטליים - לפארכה.

לכן, בסיכומו של דבר המנגנון שנוצר הוא מנגנון מעורפל ורחב מאוד שגם בהיבט הפרוצדורלי מעורר חשש משמעותי לפגיעה בזכות להליך הוגן ובזכות חופש הביטוי.

ה. הצעות לתיקון הצעת החוק

- אני סבורים כי ראוי לעגן את ההסדרים להסדרת תוכן מרשתות חברתיות כתוספת לחוק הסמכויות לשם מניעת ביצוע עבירות באמצעות אתר אינטרנט, התשע"ז-2017 ובכפוף לאיזונים שנקבעו בו.
- יש לצמצם את תחולת החוק לרשימה סגורה של עבירות שרק לגביהן תהיה סמכות לבקש צו להסרת תוכן. עבירות אלה הן בראש ובראשונה עבירות לפי חוק המאבק בטרור שהן גם העבירות שדברי ההסבר של הצעת החוק המקורית התהדרו בניסיון להתמודד איתן.
- אנו מציעים לכלול ברשימה גם עבירות שיש בהן מרכיב של אלימות כגון הסתה לאלימות פיסית וכן עבירות חמורות לפי חוק הגנת הפרטיות ולפי החוק למניעת הטרדה מינית. בדרך זו תושג התכלית שהחוק מבקש לקדם והיא שמירה על ביטחון המדינה ועל ביטחוןו של אדם. לעומת זאת, עבירות שהערך המוגן שלהן הוא הגנה על אמון הציבור בשיטה - כגון זילות בית המשפט, פגיעה בשמו הטוב של עובד ציבור, המרדה, פגיעה ברגשות הציבור ופגיעה ברגשות דת, אינן צריכות להיכלל ברשימה והדרך הנכונה לעסוק בהן היא באמצעות הדין הפלילי הרגיל וחוקי לשון הרע.

- יש להגדיר את תחולת החוק אך ורק על רשתות חברתיות ולא על כל אתר אינטרנט. לפי ההגדרה בתזכיר החוק ניתן לדרוש צו הסרה גם מאתרי אינטרנט של עיתונים וכלי תקשורת, בארץ וגם בעולם – דבר שלא יעלה על הדעת. על כן, אנו קוראים לאמץ הגדרות והבחנות רגישות יותר בין סוגים שונים של אתרי אינטרנט ושירותים מקוונים, בהתאם לסטנדרט הבינלאומי המתגבש היום בחקיקה בינ"ל, כגון ה-Digital Services Act¹.
- באשר לרשימה מצומצמת של העבירות שצינו לעיל, יש להפוך את הפרוצדורה למהירה הרבה יותר.
- בנוגע לעילת מניעת הפגיעה בביטחון הציבור, יש להצמידה לנוסחת וודאות קרובה ולא "אפשרות ממשית". ככל שמדובר בביטחון של אדם ניתן להשאיר את הנוסחה של "אפשרות ממשית" וזאת בשל ההבדל בין פגיעה בזכות הפרט לחיים ולשלמות הגוף לבין פגיעה באינטרסים ציבוריים. עם זאת, אנו מציעים להחליפה בנוסחה של "סיכון ממשי" בהתאם לנוסח הקיים בחוק המאבק בטרור.
- אין לאפשר מתן צו למניעת איתור (כלפי מנועי חיפוש, להבדיל מרשת חברתית) להסיר תוכן לפני שנקבע בהליך פלילי מסודר כי מפרסם תוכן עבר עבירה פלילית לפי חוקי מדינת ישראל.

תיקונים הנוגעים לפרוצדורה בהצעת החוק:

- יש לאפשר דיונים במעמד צד אחד רק מנימוקים שיירשמו.
- יש לבטל את סעיפים 7-11 ולהחליפם בהסדר מידתי יותר בנוגע לשימוש בראיות חסויות.
- להבדיל מן ההסדר בנוגע לצנזורה הצבאית בישראל, יש לעגן בחוק חובת סימון במקום שבו הוסר תוכן בדרך שתאפשר למשתמש סביר לדעת כי מדובר בהסרת תוכן בשל צו שיפוטי של מדינת ישראל. בעניין זה, אנו ממליצים לאמץ את הסטנדרטים הבינלאומיים שנקבעו אודות חובות שקיפות והנמקה של הסרות תוכן הנעשות בעקבות פניה של גורמים מדינתיים².

***

עם חתימה, חשוב לזכור כי חקיקה מדינתית או רגולצית תוכן על העולם הדיגיטלי איננה תחליף לטיפול בכל הרעות המבניות החולות של מדינת ישראל. מדיניות אכיפה לקויה או חוסר יעילות מצד המשטרה אינם סיבה לחוקק חוק שיש לו פוטנציאל פגיעה כה משמעותי בזכויות האדם.

בסיבוב החקיקה הקודם ("חוק הפייסבוק"), הובהר שהממשלה איננה מבקשת הסרת תכנים הנחשדים כעבירות המגבילות ביטוי. הפרקליטות אף הסכימה לכך שינוסחו הנחיות יועץ לגבי המקרים שבהם יוגשו בקשות לפי החוק (סעיף 2 (ד)) להצעה. לפיכך, ברור לכל המעורבים כי יש מקרים שבהם אין לעשות שימוש בכלי של הצעת חוק זו וזאת בשל פגיעתה הרעה בזכות לחופש ביטוי. אם כך הדבר, מדוע דווקא הממשלה הנוכחית – שסיסתה "באנו לשנות" – לא יצרה הליך מחשבה ועבודה מסודר לגבי רשימת העבירות שבגינן ראוי לעשות שימוש בפרוצדורת הסרה מהירה? נשמח להעביר רשימה כזאת.

כאמור, נשמח לעמוד לרשותכם בכל הבהרה נוספת שתידרש.

¹ להרחבה אודות האבחנה הרגולטורית המקובלת בין אתרים ושירותים מקוונים שונים: <https://www.isoc.org.il/regulating-digital-services/global-review/dsa-review>

² ראו למשל: <https://www.isoc.org.il/regulating-digital-services/global-review/santaclaraprinciples>